

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИІНФЛЯЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ З ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ: НА ПРИКЛАДІ СЛОВЕНІЇ

У статті досліджується макроекономічна антиінфляційна монетарна політика у Словенії. Проблема подолання інфляції існує в багатьох країнах, а особливо в державах з перехідною економікою. Хоча інфляційний процес має багато спільних ознак у країнах з перехідною економікою, але у кожній з них він протікав по-різному. Цей процес багато в чому залежав від ринкових реформ, які проводилися у певній державі.

Ключові слова: монетарна політика, фіскальна політика, антиінфляційна політика, таргетування інфляції, кореляційно-регресійний аналіз.

Bilyk V., Dumych N.

PROSPECTS OF INTRODUCTION OF ANTI-INFLATIONARY POLICY IN TRANSITION ECONOMICS: BY EXAMPLE OF SLOVENIA

In this article the macroeconomic anti-inflationary monetary policy in Slovenia is investigated. The problem of inflation timing exists in many countries, especially in the states with transitive economy. Though inflationary process has much in common in the investigated countries, but in each of them it passed differently. This process is a lot of in what depend on market reforms which were carried out in the state.

Keywords: monetary policy, fiscal policy, anti-inflationary policy, inflation targeting, correlation-regress analysis.

Постановка проблеми. Дуже важливим інструментом у боротьбі з інфляцією є макроекономічна політика (фіскальна і монетарна), які повинні діяти узгоджено для досягнення поставлених цілей. У цій статті проводиться аналіз макроекономічної політики Словенії, аналізуються загальні закономірності цієї політики, на основі кореляційно-регресійного аналізу показано залежність між інфляцією та ВВП у досліджуваній країні.

Мета дослідження полягає у розгляді проблеми подолання інфляції у перехідній економіці Словенії. Такий вибір обґрунтовується близькістю

трансформаційних змін у цій державі, а також високим ступенем розвитку економіки цієї країни, що дозволило їй приєднатися до європейських держав з ринковою економікою. Країни – нові члени ЄС використовували найефективніші методи подолання інфляції і проводили виважену макроекономічну, і зокрема монетарну політику.

Виклад основного матеріалу. Єдиного для усіх країн, які впроваджують антиінфляційні заходи шляху до стабілізації не існує. Найважливішими аспектами економічного розвитку є: тривалість інфляції; рівень довіри до уряду; розвиток

Таблиця 1

Політика обмінного курсу в Словенії

8 жовтня 1991 р.	кероване плавання
28 червня 2004 р.	приєднання до ERM II
15 і 16 червня 2006 р.	офіційно отриманий дозвіл від Європейської Комісії та ЄЦБ на прийняття до єврозони
1 січня 2007 р.	впровадження євро
1-14 січня 2007 р.	початок паралельного існування національної валюти та євро
1 січня 2007 р. - 1 березня 2007 р.	Усі банки обміняли долар на євро

Джерело: Allam M. The Adoption of the Euro in the New EU Member States: Repercussions of the Financial Crisis// EIPASCOPE. - 2009. - №1. - P. 29 - 31. www.eipa.eu; Frommel M., Garabedian G., Schobert F. Monetary Policy Rules in Central and Eastern European Countries: Does the Exchange Rate Matter?// IMF Working Paper. - 2009. - №11. - P. 18 - 20; Horská H. Inflation targeting in Poland// IMF Working Paper. - 2009. - №9. - P. 19 - 22; Krzak M., Ettl H. Is direct targeting an alternative for Central Europe? The case of the Czech Republic and Poland// IMF Working Paper. - 2009. - №31. - P. 5 - 7; Vanags A., Hansen M. Inflation in the Baltic States and other EU new member states: Is there a mystery to unravel?// A Baltic international center for economic policy studies (BICEPS) Report. - 2006. - №5. - P. 17 - 20.

Таблиця 2

Рівень інфляції у Словенії, в період 2000 - 2010 рр., у %

Рік	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Словенія												
2010	1.50	1.30	1,40	2,30	2,10	1,90	2,10					
2009	1.60	2.10	1.80	1.10	0.70	0.30	-0.60	0.00	-0.10	0.00	1.60	1.80
2008	6.40	6.50	6.90	6.50	6.40	7.00	6.90	6.00	5.50	4.90	3.10	2.10
2007	2.70	2.10	2.30	2.60	2.90	3.60	3.80	3.50	3.50	5.10	5.70	5.60
2006	2.40	2.20	1.90	2.70	3.20	2.90	1.90	3.20	2.50	1.50	2.30	2.80
2005	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.25
2004	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
2003	2.75	2.75	2.50	2.50	2.50	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
2002	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25	2.75
2001	4.75	4.75	4.75	4.75	4.50	4.50	4.50	4.25	3.75	3.75	3.25	3.25
2000	3.00	3.00	3.25	3.50	3.75	3.75	4.25	4.25	4.50	4.50	4.75	4.75

Джерело: www.tradingeconomics/Economics/.com

ринкової інфраструктури; готовність населення прийняти тягар витрат на боротьбу з інфляцією.

Найшвидше серед країн ЦСЄ приєдналися до Єврозони змогла Словенія. У зв'язку з бажанням вступити до Європейського монетарного союзу Банк Словенії готував регулярні рапорти про інфляцію та про впровадження монетарної політики, для того, щоб інформувати громадськість про короткострокову монетарну ситуацію, що передбачало більшу відкритість, а також передбачення макроекономічних (інфляційних) трендів, пояснення орієнтирів короткострокової монетарної політики.

мічні показники, та протидіяти зовнішнім шокам (коливання на світових ринках, нестабільні ціни на нафту). Для впровадження євро потрібна стабільність номінального обмінного курсу, зменшення інфляції, яке відбувалося за відсутності інфляційного тиску з боку внутрішнього економічного середовища. Для цього Банк Словенії зменшив номінальні відсоткові ставки, щоб реальні процентні ставки залишалися на прийнятному рівні та здійснював контроль за пропозицією грошей (таблиця 1) [2, С. 28 - 31].

Таблиця 3

Приріст реального ВВП у країнах ЦСЄ, в період 1998 - 2010 рр., у %

Країна	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ЄС (27)	2,9	3,0	3,9	2,0	1,2	1,3	2,5	2,0	3,1	2,9	0,9	-4,0	-0,1
Єврозона		2,9	3,9	1,9	0,9	0,8	2,2	1,7	2,9	2,7	0,8	-4,0	-0,1
Чехія	-0,8	1,3	3,6	2,5	1,9	3,6	4,5	6,3	6,8	6,0	3,2	-2,7	0,3
Естонія	4,4	-0,1	9,6	7,7	7,8	7,1	7,5	9,2	10,4	6,3	-3,6	-10,3	-0,8
Латвія	4,7	3,3	6,9	8,0	6,5	7,2	8,7	10,6	12,2	10,0	-4,6	-13,1	-3,2
Литва	7,5	-1,5	4,2	6,7	6,9	10,2	7,4	7,8	7,8	8,9	3,0	-11,0	-4,7
Угорщина	4,9	4,2	5,2	4,1	4,1	4,2	4,8	4,0	4,1	1,1	0,5	-6,3	-0,3
Польща	5,0	4,5	4,3	1,2	1,4	3,9	5,3	3,6	6,2	6,6	5,0	-1,4	0,8
Словенія	3,9	5,4	4,4	2,8	4,0	2,8	4,3	4,3	5,9	6,8	3,5	-3,4	0,7
Словаччина	3,7	0,0	1,4	3,4	4,8	4,7	5,2	6,5	8,5	10,4	6,4	-2,6	0,7

Джерело: Гайдуцький П. В Україні утверджується соціально-ринкова модель економіки// Урядовий кур'єр. - 2006. - № 157 - 158. - С. 8; Литвицький В. Поточний рахунок на тлі споживчого буму// Урядовий кур'єр. - 2006. - №121. - С. 7; Orlowski M., Lucjan T Advancing inflation targeting in Central Europe: strategies, policy rules and empirical evidence// Economic Review. - 2010. - №1. - P. 1.

У 2004 р. Словенія увійшла до ERM II, що допомогло підтримувати позитивні макроеконо-

Коли Словенія приєдналася до ERM II, інфляція зменшилася до 3,9% (таблиця 2). Саме

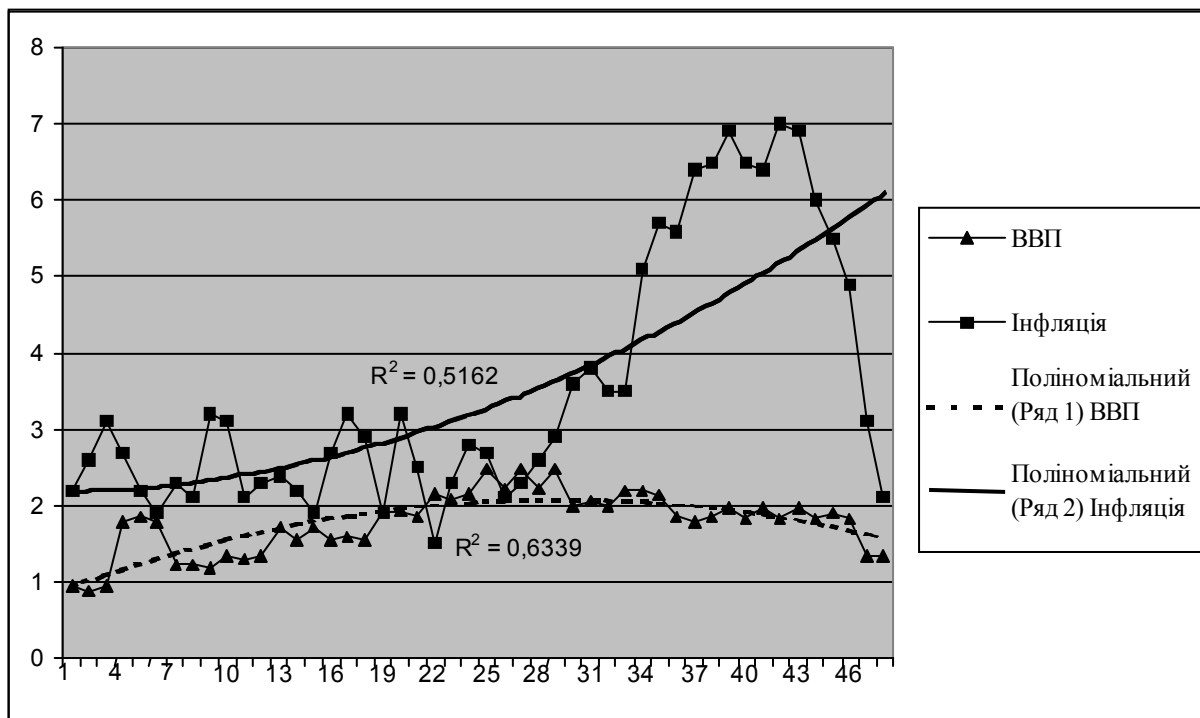

Рис. 1. Поліноміальна лінія тренду та величина достовірності апроксимації R^2 для Словенії

утримання адміністративних цін на рівні прогнозного інфляційного таргету, та скоординована монетарна і фіскальна політика здійснювали найбільший вплив на утримання інфляції в прогнозних межах. Серед країн ЦСС Словенія має найменшу пропорцію адміністративно регульованих цін (18%), зростання яких перевищувало зростання ринкових цін. Якщо впродовж двох років національна валюта коливалася відносно євро у межах $\pm 15\%$, то можна впроваджувати євро, чого успішно досягла Словенія [2, С. 28-31].

Б. Кваснюк вважає, що "стале економічне зростання відбувається при річних темпах інфляції у 40%, а місячних – 2,8%". Найнижчі темпи приросту ВВП і добробуту населення спостерігалися у 2002 р., коли в Україні вперше спостерігалася дефляція (0,6%), а у 2004 р. зростання економіки спостерігалася на рівні 12%, при 12%-му рівні інфляції. Отже кореляція між темпами інфляції і економічною активністю не є стійкою. Однак простежується кореляційний зв'язок між інфляцією та ВВП не тільки в Україні, але і в інших країнах з перехідною економікою, як наприклад у Польщі, Чехії, Словенії (таблиця 3) та Угорщині [4, С. 30 - 39].

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу можна простежити кореляційно-регресійну залежність між інфляцією та ВВП в Словенії. Цю залежність можна побачити з рисунка 1, також величина достовірності апроксимації R^2 , яку можна спостерігати на графіках, підтверджує дані висновки.

Висновки. Отже, незважаючи на певні труднощі, Словенія досягла значних успіхів у пере-

хідному процесі. Саме тому доцільно використовувати досвід цієї держави, оскільки Україна на початковому етапі ринкових перетворень мала макроекономічну ситуацію, подібну до ситуації у досліджуваній країні, але не використала, у повному обсязі своїх можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайдуцький П. В. Україні утверджується соціально-ринкова модель економіки / П. В. Гайдуцький // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 157 – 158. – С. 8.
2. Корнаи Я. Устойчивый рост как важнейший приоритет / Я. Корнаи // Вопросы экономики. – 1996. – № 10. – С. 26 – 37.
3. Литвицький В. Поточний рахунок на тлі споживчого буму / В. Литвицький // Урядовий кур'єр. – 2006. – № 121. – С. 7.
4. Сапір Ж. Систематичні трансформації у колишніх економіках радянського типу / Ж. Сапір // Політична думка. – 1997. – № 1. – С. 30 – 39.
5. Allam M. The Adoption of the Euro in the New EU Member States: Repercussions of the Financial Crisis// EIPASCOPE. – 2009. – № 1. – P. 29 – 31. www.eipa.eu.
6. Frömmel M., Garabedian G., Schobert F. Monetary Policy Rules in Central and Eastern European Countries: Does the Exchange Rate Matter?// IMF Working Paper. – 2009. – №11. – P. 18 – 20.
7. Horská H. Inflation targeting in Poland// IMF Working Paper. – 2009. – №9. – P. 19 – 22.

8. Krzak M., Ettl H. Is direct targeting an alternative for Central Europe? The case of the Czech Republic and Poland// IMF Working Paper. – 2009. – №31. – P. 5 – 7.

9. Orłowski M., Lucjan T Advancing inflation targeting in Central Europe: strategies, policy rules and empirical evidence// Economic Review. – 2010. – №1. – P. 1.

10. Vanags A., Hansen M. Inflation in the Baltic States and other EU new member states: Is there a mystery to unravel?// A Baltic international center for economic policy studies (BICEPS) Report. – 2006. – №5. – P. 17 – 20.

11. www.tradingeconomics/Economics/.com.

УДК 658.6:330

Удуд І. Р.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМ РИЗИКОМ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано та обґрунтовано концептуальні засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління комерційним ризиком торговельного підприємства.

Ключові слова: комерційний ризик, управління, аналітичне забезпечення.

Udud I.

INFORMATIVELY - ANALYTICAL PROVIDING OF ENTERPRISE COMMERCIAL RISK MANAGEMENT IMPROVEMENT

Conceptual principles of informational and analitic methodology forming of commercial risk in trade enterprise management are analysed.

Keywords: commercial risk, management, analytical providing.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ризики реалізації продукції та збільшення витрат комерційної діяльності посилюються в умовах інтеграції держави у глобальний та європейський економічний простір, інтенсивного розвитку і посилення відкритості внутрішнього ринку, міжнародної конкуренції, застосування єдиних для всіх суб'єктів конкурентної боротьби принципів, правил і норм, що може спричинити істотні негативні наслідки для тих суб'єктів господарювання, які не виробили власної стратегії і політики управління комерційним ризиком. Це вимагає поглиблення теоретичних і практичних доробок щодо управління комерційним ризиком торговельного підприємства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Процес інформаційно-аналітичного забезпечення управління комерційним ризиком вивчали такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. В. Вітлінський, В. М. Гранатурова, О. І. Ястремський, А. Д. Штефаніч, О. Л. Устенко, В. В. Глущенко, Л. А. Гришко,

А. Т. Альгіна, Г. Б. Клейнер, І. Т. Балабанова, Є. А. Уткіна, В. В. Черкасова, Г. В. Чернова, Дж. Мілль, А. Маршалл, Дж. М. Кейнс, Й. Шумпетер, Ф. Найт, Дж. фон Нейман, Г. Марковіц, Д. Тобіна, М. Фрідмен, У. Шарп, К. Ерроу та ін.

Мета статті. Виявити та обґрунтувати особливості напрямів удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління комерційним ризиком торговельного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Невід'ємною ознакою підприємницької діяльності є ризик, оскільки прийняття рішень відбувається в умовах невизначеності та неможливості точного передбачення їх кінцевих економічних результатів. Серед економічних ризиків на результати діяльності торговельного підприємства істотно впливає комерційний ризик, настання якого призводить до ускладнення та фінансових втрат при проходженні етапів торговельного процесу і посередництва загалом. Торгівля як посередницька ланка між сферами виробництва і споживання в умовах нестабільності чи не найбільш гостро